

Капушак В.В.

аспірант

Класичного приватного університету

Kapushchak V.V.

Postgraduate Student

Classic Private University

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ НА ТЛІ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

FACTORS WHICH INFLUENCE THE COMPETITIVENESS OF THE BANKING SECTOR ON DURING CRISIS OF THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

Анотація. У статті розглянуто функціональну складову антикризового управління в банках. Підкреслено основні моменти кризових явищ банківського сектору в національній економіці України. Визначено основні заходи щодо нівелюють кризові явища в економіці. Виявлено ключові моменти функціонування антикризового управління в банківському секторі національної економіки України. Проаналізовано основні моменти концепції контролінгу в контексті концептуальної моделі конкурентоспроможності банківського сектору на тлі кризових явищ національної економіки України. Виокремлено кредитні ризики в банківській діяльності як частину кризових явищ в банківському секторі національної економіки України. Надано основні шляхи вирішення банківських ризиків спираючись на вітчизняний та зарубіжний досвід в банківській діяльності. Визначено основні перманентні концептуальної моделі конкурентоспроможності банківського сектору на тлі кризових явищ в національній економіці України.

Ключові слова: конкурентоспроможність, банківський сектор, кризові явища, концептуальна модель, кредитно-інвестиційний потенціал банківського сектору.

Вступ та постановка проблеми. Конкурентоспроможність банківського сектору є залежною від кризових явищ в економіці. Значну увагу приділяють пошуку різних підходів до подолання кризових явищ в банківській сфері. Актуальним питанням в банківському секторі національної економіки України є агрегування ризиків, що виділяють кризові явища в один спільний показник, на який можна буде ефективніше впливати. Основними вісниками кризових явищ в економіці України виступає спекулятивний капітал, обсяги експорту, торговельне сальдо та рівень інфляції. Треба зазначити, що для подальшого зростання національної економіки України повинен бути сформований чіткий алгоритм дій, який буде знижувати рівень впливу кризових явищ як на економіку України в цілому, так і банківський сектор зокрема.

Банківський сектор національної економіки України є показником соціальної та політичної стабільності в державі, у зв'язку з цим повинні бути розроблені механізми запобігання кризовим проявам банківського сектору в національній економіці України. Пошук алгоритму конкурентоспроможності банківського сектору є основним питанням та задачею наукових досліджень в протидію кризовим явищам в національній економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами кризових явищ та подолання їх в банківській діяльності займалися наступні вчені: О. Болдирева, Т. Васильєва, М. Зверякова, О. Мороз, Ю. Ребрик, О. Рудик, Б. Самородова та багатьох інших. Банківський сектор займає важливу роль в економічних процесах, зокрема в грошових потоках. В зарубіжній літературі сконцетровано увагу на оцінці кризових явищ в банківському секторі, зокрема наступними авторами: К. Романо, Т. Йошиба, Г. Пенікас, М. Вербік, К. Кудек, Е. Кол, Р. Нельсен, Г. Борнікова, Т. Владимірова, Ф. Джоріона, М. Лор, Л. Бородов-

скі. В Україні дане питання досліджували такі науковці, як: Л. Примостка, О. Лисенок, Л. Сергєєва, О. Марковський, М. Бодрецький, М. Ребрик, П. Бідюк, А. Кроптя, О. Окунев.

Управління банківськими установами розглядали в багатьох наукових роботах такі вчені як О.В. Васюренко, Т.П. Гудзь, В.В. Коваленко, О.М. Костюк, М. Лін, А.М. Мороз, О.В. Муричев, М. Олсен, Г. Омет, М.Ф. Пудовкіна, М.І. Савлук, О. Хаб'юк і багато інших. Визначенням основних методів нагляду за діяльністю банків висвітлені, зокрема, у працях українських учених Б.П. Адамика, О.І. Кіреєва, В.Л. Кротюка, А.М. Мороза, С.В. Мочерного, А.А. Пересади, Л.О. Примостки, А.П. Яценюка та західних учених Р. Бернда, Ед. Дослана, Б. Едвардса, Ж. Магука, П. Роуза, К. Редхарда, Дж. Синки, Е. Хелферта та інших. Підсумовуючи вищевикладене, концептуальна модель конкурентоспроможності банківського сектору національної економіки України є важливим моментом в становленні економічного росту національної економіки України.

Метою даної роботи є дослідження комплексу елементів, що впливають на конкурентоспроможність банківського сектору; визначення алгоритму дій в стабілізації банківського сектору в контексті підвищення його конкурентоспроможності під впливом кризових явищ в національній економіці шляхом розробки концептуальної моделі.

Результати дослідження. Зниження темпів зростання показників банківського сектору національної економіки спричинені різними кризовими явищами, наприклад різними валютними коливаннями та девальвацією національної валюти, при яких втручається регулятор даного сектору – Національний банк України. Тому, першим етапом є визначення всіх показників економічної системи та диференціація їх на зовнішні та внутрішні фактори. Осно-

вне завдання – визначення заходів, що будуть випереджувати дестабілізуючі фактори.

Прийняття певних заходів для запобігання кризових явищ повинно спиратися на наступні етапи: 1) визначення основних елементів кризового становища банківського сектору; 2) створення плану дій щодо виходу з кризового становища; 3) обрати комплекс дій, що можуть спрогнозувати наслідки стресових ситуацій в банківському секторі; 4) проаналізувати та скомпонувати інформацію, щодо прийнятих дій для уникнення кризового стану банківського сектору національної економіки України [1].

Підсумовуючи сучасні концепції управління банківською установою, слід виділити наступні моменти: 1) банківська діяльність повинна бути орієнтованою на економічні потреби клієнтів; 2) менеджмент якості в банківській установі виступає структурованою підсистемою зі своїми зв'язками, суб'єктами та об'єктами, яка проявляється в конкурентоспроможності банківської установи;

3) персонал відіграє ключову роль в банківській діяльності, виступаючи системоутворюючим компонентом банківської системи; 4) соціальна складова в банківській діяльності повинна відігравати важливу роль в оптимізації всіх економічних процесів; 5) поетапне впровадження інноваційних технологій в процеси банківської діяльності; 6) функціонування банківської установи полягає в процесі створення цінностей та досягненні позитивної маржі; 7) постійна діагностика діяльності банківської установи та оцінка досягнення запланованих цілей в минулому; 8) використання програмного забезпечення в гнучкому управлінні банківською установою [2].

Механізмом запобігання кризовим явищам банківського сектору національної економіки виступає комплексне страхування, та є перспективним варіантом нейтралізації банківських ризиків. Банківське страхування використовують в наступних випадках: 1) втрати чи пошкодження банківського майна або майна, відданого на зберігання в результаті крадіжки, пожежі, злочинних дій; 2) шахрайських дій працівників банку; 3) прийняття фальшивих банкнот та платіжних документів; 4) втрат від операцій з цінними паперами; 5) втрат від операцій з цінними паперами; втрат, пов'язаних із перевезенням готівки та інших цінностей [3].

Розвиток інновацій в комп'ютерній сфері вимагає створювати програми по страхуванню від електронних і комп'ютерних злочинів, оскільки більшість фінансової інформації та економічні процеси містяться на електронних носіях.

Глибока інтеграція інформаційних технологій в банківський сектор національної економіки України створює багато прецедентів до виникнення нових ризиків. Рівень електронізації банківського сектору економіки приводить до зростання інформаційних злочинів тому і комплексне впровадження страхування має відіграти свою роль показника стабільності та конкурентоспроможності банківського сектору національної економіки України. Також одним з вагомих механізмів впливу на стабілізацію та конкурентоспроможність банківського сектору національної економіки України є лімітування, як метод управління кредитним ризиком. Метою цього механізму є диверсифікація кредитного портфелю обмежуючи кредитні лінії, встановлюючи ліміти та уникаючи втрати внаслідок концентрації ресурсів [3].

Враховуючи досвід Європейських держав слід розділяти універсальні банківські установи та спеціалізовані. Вони є важливими для конкурентоспроможності національного банківського сектору; універсальні банки мають багатоманітний асортимент банківських послуг, в той же

час спеціалізовані банки концентрують свою увагу на одній або декількох функціях, наприклад як іпотечні кредити.

В Європейському союзі нагляд за банківським сектором здійснюється різними органами влади, базуючись на певній моделі. На сьогодні існує три моделі нагляду за банківським сектором: перша модель – контроль здійснюється центральним банком країни, друга модель – нагляд здійснюється єдиним державним наглядовим органом, а остання модель – поєднання першої та другої моделі. Проте вибір моделі залежить від економічного, законодавчого та політичного стану в державі [4].

Дія конкурентоспроможності та стабільності банківського сектору національної економіки слід виділити наступні системи:

– наглядова діяльність виконується тільки центральним банком: Україна, Австралія, Великобританія, Ісландія, Іспанія, Ірландія, Італія, Нова Зеландія, Португалія;

– наглядова діяльність виконується спільно центральним банком з іншими органами влади: США, Швейцарія, Німеччина;

– наглядова діяльність виконується іншими органами влади: Данія, Канада, Люксембург, Швеція, Австрія, Фінляндія, Норвегія. [4]

Але також повинна приділятися увага не тільки на макrorівні в економічних процесах банківського сектору національної економіки, також повинна класифікуватись основна діяльність банківського сектору – видача кредиту, його слід поділяти на три види за рівнем взаємодії всіх елементів економічних процесів в банківському секторі:

1) на рівні банку (кредитна політика; ціноутворення на кредити; використання кредитних деривативів, економічні показники, авторизація);

2) на рівні кредитного портфелю (диверсифікація, лімітування, створення резервів, моніторинг кредитного портфелю, страхування, продаж кредитів, сек'юрїтизація);

3) на рівні окремої позички (аналіз кредитоспроможності позичальника, структурування кредиту, документування кредиту, способи забезпечення кредиту, моніторинг і контроль за кредитом та станом застави аналіз та оцінка кредиту, ранжування кредиту) [5].

Кредитні характеристики відіграють важливу роль в конкурентоспроможності банківської установи, виконавши моніторинг кредитного портфелю повинно формуватись векторність для отримання позитивного результату від даного кредитного портфелю. Змінюючи підходи до управління банківською установою, повинен використовуватись весь спектр можливостей фінансового інструментарію банківського сектору національної економіки України

В межах конкурентоспроможності банківського сектору національної економіки необхідно враховувати всі можливі шляхи розвитку, одним з яких є інтелектуальний потенціал, який надає вигоду в довгостроковій перспективі банківській установі. Наразі фактором ціноутворення в банківському секторі в інтелектуальну епоху виступає персонал організації. Наприклад, ціна активів банку може бути нижчою, ніж ціна самого банку, тому як в даній банківській установі багато приділяється увазі інтелектуальному потенціалу банку. Чиста різниця між активами та сукупною ціною банку означає ціну на інтелектуальний ресурс банку.

В ході проведеного аналізу наукових робіт було сформовано концептуальний підхід по підвищенню потенціалу банківського сектору національної економіки України. Для приведення банківського сектору до стабільного зростання повинна зростати конкуренція в банківському секторі, спонукаючи до постійних змін та інновацій в своїй діяльності.

Тому до основних моментів формування конкурентоспроможності банківського сектору в контексті розвитку інтелектуального потенціалу слід виділити: 1) запровадження нових форм навчання направлених на підвищення професіональних характеристик персоналу; 2) створення системи наставництва для скорішої адаптації нових співробітників банку; 3) широкий доступ до бази знань банківської установи; 4) визначення пріоритетів по залученню висококваліфкованих співробітників в певних сферах банківського сектору. Іншими словами, для подолання впливу кризових явищ в банківському секторі національної економіки України повинна бути зосереджена увага на багатоваріантності формування стабільності та конкурентоспроможності банківської установи [6].

Першочерговим етапом змін в підходах до формування банківської конкурентоспроможності виступає діагностика потреб від зовнішнього та внутрішнього середовища з економічними процесами, якими пов'язаний банківський сектор національної економіки України.

Враховуючи різноманітність ризиків в банківській діяльності повинна формуватися своя унікальна система управління банківським сектором національної економіки України, тому що кожна держава світу має свої специфічні потреби та можливості їх реалізації. Однак, одним з перманентних компонентів, спроможним докорінно вплинути на банківський сектор національної економіки, є банківська регуляторна політика та форми її реалізації. В умовах кризи регуляторна політика та її форми реаліза-

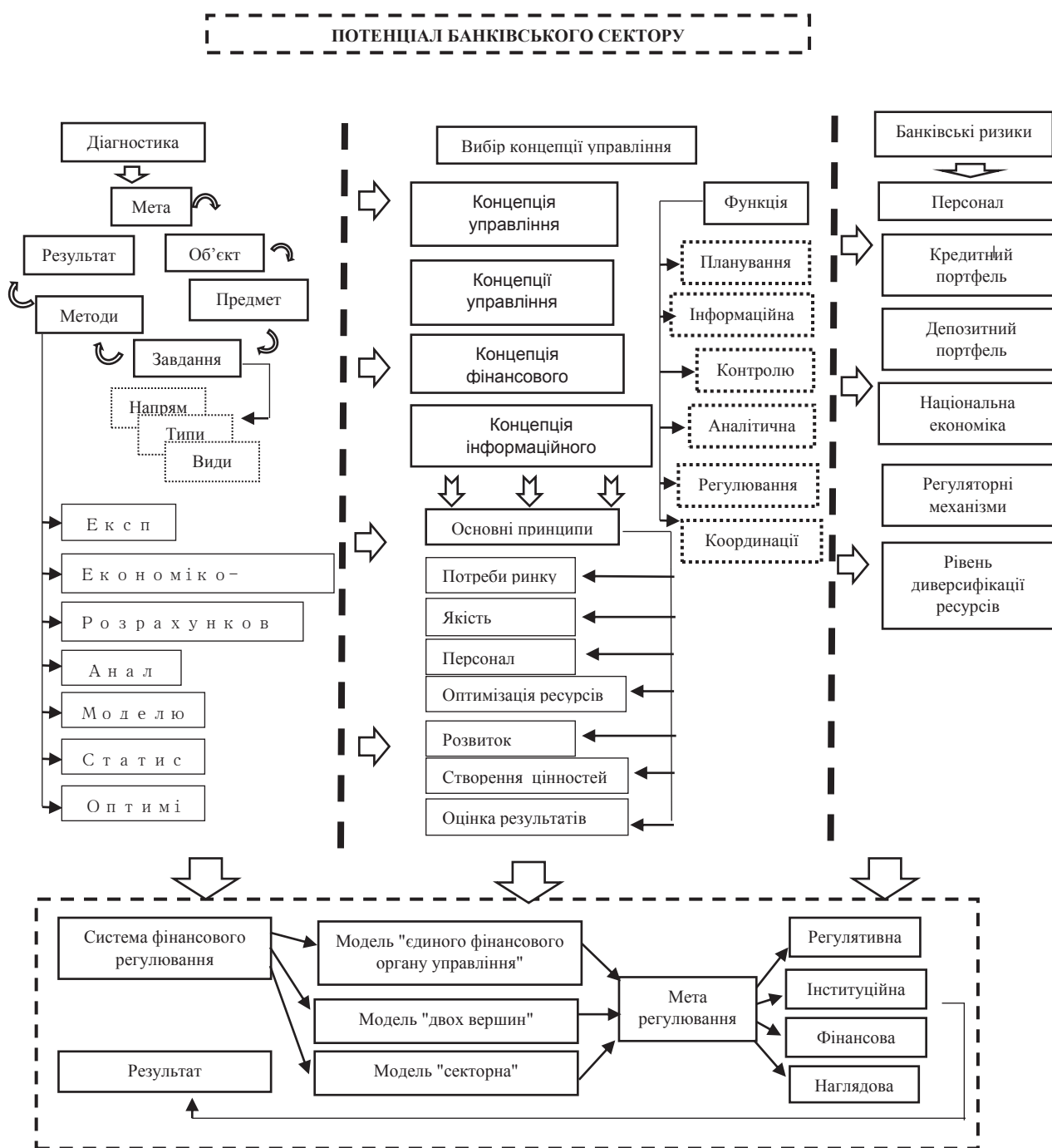

Рис. 1. Концептуальна модель підвищення потенціалу банківського сектору

ції повинні мати риси швидкої адаптації, але й водночас мати рамки, за які неможливо виходити, як економічно так і законодавчо. Тому сформовано блок факторів, що створюють кредитно-інвестиційний потенціал банківського сектору національної економіки України (табл. 1).

Таблиця 1

Блок факторів, що формують кредитно-інвестиційний потенціал банківського сектору національної економіки України

Цільовий фактор	V1 – кредитно-інвестиційний потенціал банківського сектору
Фактор-індикатор	V2 - кредитна заборгованість V3 – активи банків V6 – асортимент банківських послуг V7 – розгалуженість філій банків V10 – кваліфікованість персоналу V11 – інформаційні технології в банківській сфері V12 – рівень активності банків на фондовій біржі
Керуючий фактор	V4 – економічна та політична криза V5 – інфляція V8 – відкритість економіки V9 – регуляторний тиск

Згідно імпульсного моделювання виокремлено та зазначено основні напрямки змін факторів банківського сектору національної економіки України. Найбільш позитивним фактором впливу на банківський сектор виступає відкритість економіки, інші фактори є досить непередбачуваними та мають негативний вплив на сукупність факторів банківського сектору України в цілому.

Висновки. Комплексний підхід до кризових явищ в банківському секторі національної економіки України має бути ґрунтовним для того, щоб підвищити конкурентоспроможність банківського сектору. Виявлення негативного впливу на економічні процеси національної економіки, особливо в банківському секторі, надасть можливість використати дієві заходи щодо стабілізації ситуації. Аналіз кризових економічних явищ повинен бути першим етапом в стабілізації та підвищенні конкурентоспроможності банківської установи. Ґрунтовне дослідження банківської конкурентоспроможності є основним чинником вибору підходів управління.

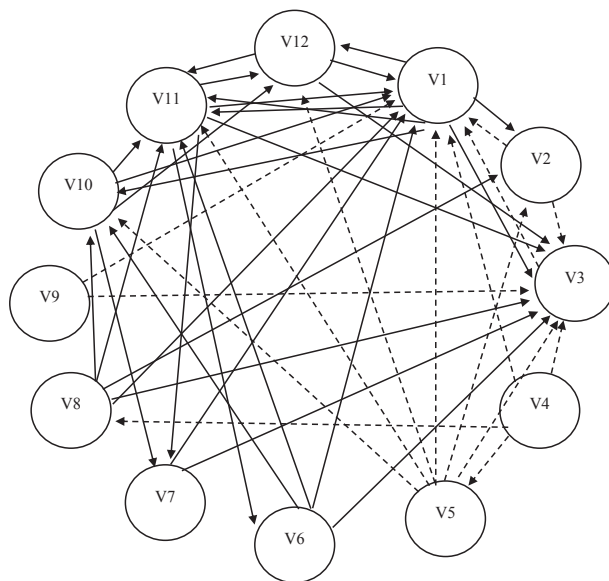

Рис. 2. Когнітивна модель кредитно-інвестиційного потенціалу банківського сектору

Високий рівень динаміки змін в банківському сектору національної економіки спонукає до інтеграції інноваційних методів та технологій, для забезпечення стійкого зростання конкурентоспроможності банківського сектору національної економіки України. Саме тому мінімізація банківських ризиків є пріоритетним напрямком в регуляторній діяльності.

Згідно досвіду багатьох провідних держав, зокрема держав Європейського союзу, банківський нагляд відіграє ключову роль в становленні фінансової системи банківського сектору національної економіки, але для кожної країни існує велика кількість специфічних чинників, що формують свою систему нагляду за банківським сектором. Однак також треба приділяти увагу кредитним ризикам, тому як банківський сектор економіки виступає транспортною артерією по оптимізації грошових потоків. Забезпечення кредитних ризиків шляхом їх диверсифікації, лімітування та страхування є запорукою конкурентоспроможності банківського сектору національної економіки України.

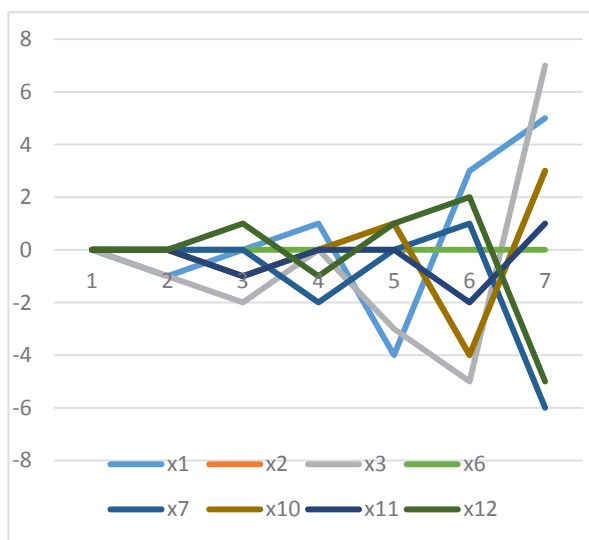

Рис. 3. Імпульс вектор V4 q=+1

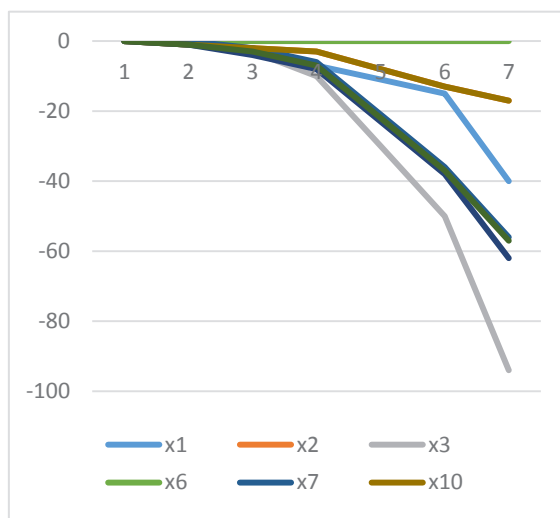

Рис. 4. Імпульс вектор V5 q=+1

Рис. 5. Імпульс вектор V9 q=+1

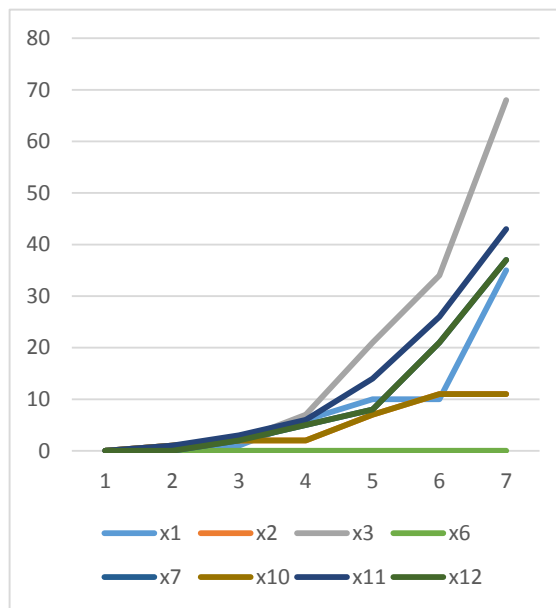

Рис. 6. Імпульс вектор V8 q=+1

Список використаних джерел:

- Коваленко В. В. Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками [Електронний ресурс] / В. В. Коваленко, Є. В. Чопікова // «Економіка та суспільство». – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/65.pdf.
- Примостка О. О. Контролінг як інноваційна концепція управління банком / О. О. Примостка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 1. – С. 115-119. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2016_1_24
- Кузьмак О. М. Механізми нейтралізації банківських ризиків / О. М. Кузьмак // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. -2016. – Вип. 1(1). – С. 374-377. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuces_2016_1%281%29_63.
- Лещенко В. В. Організація системи банківського нагляду: структура, моделі, проблеми регулювання / В. В. Лещенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 132-136.398
- Гаряга Л. О. Управління кредитним портфелем у контексті реформування банківської системи України [Електронний ресурс] / Л. О. Гаряга // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5192>.
- Погорелова Т. О. Організація розвитку персоналу банківської установи та її ефективність / Т. О. Погорелова, Л. М. Дурдієва, О. О. Солоницька // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Економічні науки. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 9-13.

Анотація. В статті розглянуто функціональну складову антикризового управління в банках. Виділені основні моменти кризових явищ банківського сектора в національній економіці України. Определены основные мероприятия, которые нивелируют кризисные явления в экономике. Выявлены ключевые моменты функционирования антикризисного управления в банковском секторе национальной экономики Украины. Проанализированы основные моменты концепции контроллинга в контексте концептуальной модели конкурентоспособности банковского сектора на фоне кризисных явлений национальной экономики Украины. Выделены кредитные риски в банковской деятельности как часть кризисных явлений в банковском секторе национальной экономики Украины. Предоставлено основные пути решения банковских рисков опираясь на отечественный и зарубежный опыт в банковской деятельности. Определены основные перманентные концептуальной модели конкурентоспособности банковского сектора на фоне кризисных явлений в национальной экономике Украины.

Ключевые слова: конкурентоспособность, банковский сектор, кризисные явления, концептуальная модель, кредитно-инвестиционный потенциал банковского сектора.

Summary. The article deals with the functional component of crisis management in banks. The main points of the crisis phenomena of the banking sector in the national economy of Ukraine are highlighted. The basic measures for leveling out the crisis phenomena in the economy are determined. The key points of the functioning of crisis management in the banking sector of the national economy of Ukraine are revealed. The main points of the concept of controlling in the context of the conceptual model of competitiveness of the banking sector against the background of the crisis phenomena of the national economy of Ukraine are analyzed. The credit risks in banking activity as a part of the crisis phenomena in the banking sector of the national economy of Ukraine are singled out. The main ways of solving banking risks are based on domestic and foreign experience in banking. The main permanentities of the conceptual model of competitiveness of the banking sector against the background of crisis phenomena in the national economy of Ukraine are determined.

Key words: competitiveness, banking sector, crisis phenomena, conceptual model, credit and investment potential of the banking sector.